

De visioenen van Hildegard van Bingen

Hildegard schreef drie visioenenboeken:

1. Scientia vias Domini (1141) boek I, II, III 26 visioenen
2. Liber vitae Meritorum (1158) zedenleer
3. Liber Divinorum Operum (1163) 10 visioenen

In dit deel volgt
Liber Divinorum Operum
Boek van de Goddelijke Werken

1. Hildegard werd in 1098 geboren als het 10e kind van de adellijke familie von Bernersheim te Bernersheim in het Rijnland. Ze was van jongs af aan helderziende. Toen ze 8 jaar was, werd ze naar het benedictijner klooster op de Disibodenberg gebracht, waar een vrouwenafdeling was. Hildegard werd daar abdis toen ze 38 jaar was.

2. In het jaar 1141 (43 jaar) beginnen de grote visioenen, die in drie groepen komen ('visioen' van L. visio, gezicht, gezien door te schouwen, zoals je ook bv. herinneringsbeeld schouwt, in het innerlijk ziet). Ze krijgt de opdracht die op schrift te stellen en te verspreiden.

De vrouwenafdeling van het klooster begint te groeien en ze besluit een eigen klooster te stichten op de Rupertsberg bij Bingen, niet ver daar vandaan. Daar overlijdt ze als ze 81 jaar is.

3. Hildegard heeft veel gestudeerd en geschreven. Ze schreef het toneelstuk Ordo virtutum, de ontwikkeling van de deugden (m.a.w. het ging haar om de geestelijke ontwikkeling van de mens), muziek en liederen. Boeken: naast het Liber scivias, Liber Vitae Meritorum, Liber Divinorum Operum ook over de natuur (Physica) en de geneeskunde (Causae et Curae).

4. Ze was in haar tijd alom bekend. Ze heeft reizen gemaakt in de omgeving om op uitnodiging van abten in hun klooster te preken.

5. Hildegard kwam eigenlijk als een Joodse profetes. Ze kwam in een tijd dat het kerkelijke Christendom op zijn hoogtepunt was en de tekenen van verval zichtbaar werden.

Ze kwam om de mensen op een deugdzaam leven te wijzen. Zo keurde zij de jodenvervolgingen alsook kruistochten af. Ze schrijft honderden brieven en wijst koningen en bisschoppen op hun plichten. Ze heeft daardoor veel medewerking, maar ook tegenwerking ondervonden.

6. De visioenen van Hildegard zijn uniek in de wereldgeschiedenis. Hun grootsheid komt overeen met de werken van Bach, de schilderijen van Rembrandt en in de literatuur met de Divina Commedia van Dante.

Liber Divinorum Operum

Hildegard in
haar klooster
te Bingen

het hemelse
vuur, dat
hoofd en hart
doordringt

Hildegard

uit Scivias T 1

gouden achter-
grond wijst op
de hemelse be-
tekening

Volmar, haar
toegewijde sec-
retaris in een
bijgebouwtje

Om het hoofd van Hildegardis spelen vijf rode vlammen, waarvan er één reikt tot op haar borst. Het is de schittering van het hemelse vuur dat volgens haar eigen woorden, plotseling vanuit de geopende hemel neerdaalde om haar hoofd en hart te doordringen. De achtergrond waartegen Hildegard afsteekt, is van bladgoud. We zullen in de volgende miniaturen nog dikwijls het goud tegenkomen als symbool van het bovennatuurlijke leven, uitgestort door Gods Geest, de bron van alle heiligheid.

Deze miniatuur, ontstaan onder toezicht van de heilige zelf, is een duidelijke aanwijzing van de persoonlijke overtuiging van deze nederige vrouw, dat zij een geroepene was en dat zij als profetes, als zendelinge moest optreden.

Volmar was haar secretaris. Hij zat in een klein aangebouwd bijgebouwtje en tekende op wat Hildegard had gezien en gehoord.

Het monastieke christendom is de religieuze levenswijze waarin gelovigen (monniken en monialen) zich afzonderen van de wereld om zich volledig aan God te wijden. Die vorm van christendom is altijd dichterbij de esoterische vorm van geloof gebleven dan het westerse, exoterische christendom van de kerken.

De monastieke levensbeschouwing van Hildegard gaat terug tot de eerste jaren van het christelijke geloof.

In de Oosters Orthodoxe Kerken is de kerk zelf veel meer esoterisch gebleven en is er weinig onderscheid tussen de kerk en het monastieke leven.

Liber Divinorum
Operum 1 (I,1)

Het geheim Gods
1. De gestalte:
God als grijsaard,
de 'Oude van dagen',
de wijsheid (tekst 'hij')

Gouden ring tussen
mannelijk en vrouwe-
lijk hoofd: **eenheid en
gelijkwaardigheid**
God als liefde en
schoonheid (tekst 'zij')

Het lam dat Gods lief-
devolle zelfoffer - in
de vorm van de mens
Jezus - verzinnebeeldt

2. De 'vleugels' ver-
beelden de vermogens:
- omhoog, vleugels van
de harde krachten: de
wijsheid, gerechtigheid
- omlaag, vleugels van
zachte krachten: de lief-
de, schoonheid

Hoofden
Mens: Matth. Waterman,
lucht, denken
Arend: Joh. Schorpioen,
water, voelen
zij kijken naar 'het Oost-
en', dat is: naar God.

3. De (grijze) slang met
het bedwongen monster
van de zelfzucht

“De schitterende gestalte die je in het midden van Gods geheim aanschouwt en wier uiterlijk dat van een mens is, is de liefde van God. Zij is de liefde en een wonder van zeldzame schoonheid.”

Haar hoofd was met een gouden kring omgeven: in deze kring domineerde een tweede gezicht, dat van een grijsaard, het eerste; zijn kin en baard raakten de top van haar hoofd. In haar handen droeg ze een lam dat schitterde als een met licht overgoten dag.

Aan beide zijden van de hals van de eerste gestalte was een vleugel te zien. Deze vleugels waren geheven en raakten elkaar boven de gouden kring. Uit de uiterste punt van de kromming van de rechtervleugel kwam de kop van een adelaar (Schorpioen: water, voelen); zijn ogen van vuur straalden als in een spiegel een engelachtige pracht uit. Op hetzelfde punt in de linkervleugel was een mensenhoofd (Waterman: lucht, denken) te zien, dat schitterde als een ster. Beide figuren waren met het gezicht naar 'het oosten' (naar God) gekeerd.

De 'vleugels' geven de geestelijke vermogens weer. De vleugels die naar boven wijzen, vertegenwoordigen de harde, mannelijke krachten in de schepping (denken en willen), de vleugels die naar beneden wijzen de zachte, vrouwelijke (waarnemen en voelen). Zij houden elkaar in evenwicht, zij temperen elkaar. (Jozef Rulof: de geestelijke vermogens zijn de 'grote vleugelen')

De vier dieren zijn de symbolen van de vier evangelisten:

- de mens verbeeldt Mattheüs, omdat zijn evangelie begint met de menselijke afstamming van Jesus;
- de leeuw Marcus, omdat hij begint met het verhaal van Johannes de Doper, wiens boetepreken klonken als het gebrul van een leeuw in de woestijn;
- de stier Lucas, die begint met het offer van Zacharias;
- de arend Johannes, die begint met de godheid van Jezus.

Deze symbolen komen overeen met het eerste visioen van Ezechiël 1:4 vv. en met het boek van de Openbaring 4 vv

Sophia kathedraal
Nizjny Novgorod

God als vader -
stoel in de hemel
God als moeder -
stoel op aarde
tussen de mensen

Maria, de moeder
van Jezus, die
God als mens ge-
boren liet worden

Drie engelenreien:
ofanim, cherubim,
serafim

krachten, heer-
schappijen, mach-
ten

vorsten, aartsen-
gelen, bescherm-
engelen

Johannes de Do-
per, de wegberei-
der van Jezus

Het byzantijnse ikoon: Sophia, Gods Wijsheid

De wijze waarop de Mater Sapientia of Sophia, God als moeder, is afgebeeld, duidt erop dat zij gelijkwaardig is aan haar mannelijke partner, God als vader.

Beiden hebben een stralenkrans rondom het hoofd: een aureool of nimbus. God als vader heeft een gelijkbenig kruis (zijn leer, maakt ook het belerende gebaar) in zijn aureool, God als moeder draagt een kroon op haar hoofd (haar uit de kruinchakra uitstralende liefde).

Beiden bevinden zij zich in een stralenkrans rond het lichaam: een mandorla. Die heeft bij beiden dezelfde kenmerken: het is de weergave van de drie hemelen (donkerblauw, blauw en lichtblauw), die zij beiden blijkbaar alle drie bewonen.

God als vader heeft een zetel in de hemelen, God als moeder heeft een zetel die ook op de aarde rust en die daarmee is verbonden door zeven staven, het getal van de wijsheid, die onder haar stoel uitsteken.

Zij bevindt zich tussen hun godenkinderen, denk aan Genesis 1:26-27 "Zij schiepen de mens naar hun beeld als man en vrouw." De wijze waarop zij zich tussen de mensen bevindt, doet sterk denken aan de betekenis van Sjechina: 'zij die bij ons woont', de partner van Jahweh en aan de Sophia in Wijsheid van Jezus ben Sirach.

Zij zit op een rond, rood kussen (rond is de hemel) en haar voeten rusten ook op een rond voetenkussen; maar haar zetel is vierkant, de aarde, zoals ook de zetel van God als vader vierkant is, daar immers ook hij verbonden is met de eeuwige oneindigheid en daardoor ook met de aarde.

Naast haar staat links Maria met Jezus en rechts staat Johannes de Doper, die Jezus' leer in zijn handen heeft: hun godenkinderen. Die staan op een vierkant, dat de aarde verzinnebeeldt.

Sophia heeft een herdersstaf in haar ene hand, een staf die hemel en aarde verbindt en waarmee zij de welwillende mensen leidt; in de andere hand heeft zij een doek ter verzorging van haar kinderen, de mensheid.

Onder haar stoel wijzen zeven staven, pilaren naar de aarde. In het Bijbelboek Spreuken (9:1) staat de uitspraak: "De Wijsheid heeft haar huis gebouwd, haar zeven pilaren uitgehakt." Deze pilaren zijn zinnebeelden voor de deugden om een wijs leven te leiden, zoals wijsheid, inzicht, kennis en de hoogachting voor God.

De schepping van aarde en mens

De aarde
Kring van lichtend én donker vuur: een eenheid ('vuur')
Kring van ether ('ether')
Kring van vochtige lucht ('water')
Kring van harde lucht ('aarde')
Kring van ijle lucht ('lucht')

De winden en elementen veroorzaken wervelingen die de aardse toestand voortdurend veranderen.

Liber Divinorum Operum 2 (1,2)

De mens
In de borst van de liefde verscheen de mens: "In de mens verwerkelijkt God de volle bloei van al zijn werken. Want hij heeft de mens naar zijn beeld en gelijkenis geschapen."

En de **Ēlohîm** zeiden: Laten wij mensen maken naar ons beeld ... als man en vrouw. Gen. 1:26

De hemelse schepping van de mens

"In het midden van de borst van de gestalte verscheen een wonderbaarlijk rad. Het bevatte tekenen waardoor het ging lijken op het visioen in de vorm van een ei dat ik achtentwintig jaar eerder had gekregen en dat ik had beschreven in het derde deel van mijn Liber Scivias." Het visioen van de kosmos.

1,2 (lichtend vuur en donker vuur) In de kromming van de schaal van het bovenste gedeelte verscheen een kring van het lichtend vuur boven een kring van zwart vuur. Deze twee kringen waren met elkaar verbonden op een manier dat het leek alsof ze één waren.

('vuur': wilskracht)

3 (ether) Onder de zwarte kring verscheen een andere kring, die op zuivere ether leek en even dik was als de twee andere samen.

('ether': geest)

4 (vochtige lucht, water) Vervolgens kwam er een kring te voorschijn als van vochtige lucht, hij was even dik als de het lichtende kring van vuur. ('water': voelen)

5 (harde lucht, aarde) Onder deze kring van vochtige lucht verscheen er een van witte lucht die zo hard was dat hij op de pees van een mens leek; hij had de dikte van de kring van zwart vuur. Deze twee kringen waren eveneens met elkaar verbonden alsof ze één geheel vormden. ('aarde': waarnemen)

6 (ijle lucht, lucht) Ten slotte verscheen er onder deze witte, dichte lucht een tweede, ijle luchtlaag, die zich over de hele kring leek uit te breiden en nu eens lichte, dan weer laaghangende, donkere wolken leek op te stuwen. ('lucht': denken)

Deze zes kringen waren onderling zonder enige tussenruimte met elkaar verbonden. De bovenste kring overgoot de andere kringen met zijn licht, terwijl de waterhoudende kring alle andere met zijn vochtigheid bedekte.

Al deze krachten werken als een werveling op elkaar in en zijn de oorzaak van voortdurende veranderingen op aarde, waar de mens zich steeds aan moet aanpassen, daarvoor zijn vermogens moet gebruiken en zo geestelijk groeit: de aarde als leerschool.

De Èlohîm

Genesis 1:1 “In het begin schiep God de hemel en de aarde.”

“Uit het eeuwig bestaande wezen der ruimte vormde de **tweevoudige kracht** hemel en aarde.” (vertaling van de Hebreeuwse tekst)

Deze ‘tweevoudige kracht’ wordt verder ‘de èlohîm’ genoemd, een samenstelling van de Hebreeuwse woorden:

- 'el': god;
- 'eloh': godin (het vrouwelijke enkelvoud van ‘el’; meervoud ‘elooth’)
- 'elim': goden (het mannelijke meervoud van ‘el’).

M.a.w. ‘eloh’ moet worden gelezen als samengesteld uit ‘el’ en ‘eloh’.

Het woord 'elohim' betekent daarom: de godin en de god, m.a.w. 'God als tweevoudige kracht als vrouw en man’.

(Max Heindel - Leer der Rozekruisers)

In de Semietische talen worden vaak nieuwe woorden gevormd door samenvoeging van andere woorden. Zo is ‘allah’ een samenvoeging van ‘al ilah’: het god.

'Ik zegen je bij de naam van Jahweh van Samaria en zijn Asjerah'
'Jahweh': Hij die is; 'Asjerah': zij die er achter staat.
'Sjechina': zij die bij ons woont (8e eeuw v.Chr.)

Kruikscherf, gevonden in de Sinai

In Karnak (Egyptische tempel) stonden twee merkwaardige beelden: ten eerste dat van Isis ('de voedingskracht van het oerleven') achter een dikke sluier verborgen en daarnaast de afbeelding van Osiris (ou sir iez: de weide van de zuivere, geestelijke mens). (GJE 4, 192, blz. 365)

Het koe-met-kalf motief is altijd verbonden met een godheid.

Ook met: Isis en Osiris, met hun zoon Horus. Isis staat ook achter Osiris, beschermend.

De verering van een godin, die beschouwd werd als de echtgenote van Jahweh, werd gevierd gedurende de hele periode van de Eerste Tempel in Israel tot aan de Ballingschap. Een beeld van Asjera heeft in de tempel van Salomo gestaan.

Na de Ballingschap maakte koning Josia er een eind aan en voerde met geweld het patriarchaat in. Haar verering bleef echter bestaan in de Joodse nederzetting Elephantine in Egypte.

El werd meestal afgebeeld als een oude man met een lange baard en vaak twee vleugels. Hij kwam overeen met de Hurritische god Kumarbi en de Griekse god Chronos. In het Oude Testament wordt El vaak gebruikt als synoniem voor Jahweh en minder vaak als algemene term voor 'godheid'. (Encycl. Brit.)

Asjera (zij die achter je staat)

Asjera (Asjrata, Astarte)
echtgenote van Jahweh

zogende runderen, bokken en korenaren: zinnebeeld van het zich steeds vernieuwende leven

Asjera: zij die achter je staat.

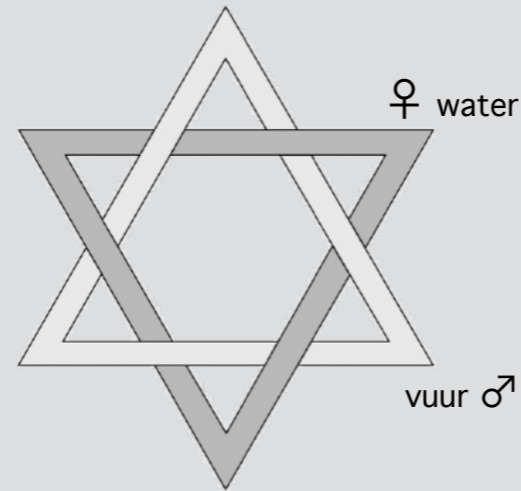
Sjechina: zij die bij ons woont.

Bokken en korenaren: zinnebeeld van zich voortdurend vernieuwend leven (zoals de slang)

Er zijn pogingen gedaan Asjera uit de Tenach te verwijderen. Dit kon worden opgemerkt doordat Oud-Hebreeuws zonder klinkers, hoofdletters of interpunctie als een rooster aan elkaar werd geschreven; daarbij traden ook dwarsverbanden op, die waren verstoord op de plaatsen waar zij was verwijderd (zie 'God als man en vrouw' op de website, punt 5)

Het hexagram

Verbeeldt de eenheid van tegendelen - water en vuur, man en vrouw
het komt in veel oude culturen voor.

Bekend geworden door: 'Davidster' of 'zegel van Salomo'
Koning David, ± 1040 - 970 v.Chr.
Hermetisme: dit is het belangrijkste zinnebeeld van het Al

'Zo boven, zo beneden' en het hexagram

Het zinnebeeld dat met de spreuk 'Zo boven, zo beneden' samenhangt, is het hexagram, de zespuntige sterveelhoek. Het is een zinnebeeld voor de eenheid van wat zich als een tweeheid voordoet: de eenheid der tegendelen.

In die zin is het ook een weergave van: 'Zo boven, zo beneden'; het verbeeldt de eenheid van wat boven en wat beneden is, het geestelijke en stoffelijke.

In de alchemie stond de rechtopstaande gelijkzijdige driehoek voor mannelijkheid en vuur (omhoogstijgend), de omgekeerde driehoek voor vrouwelijkheid en water (neerstromend), en hun innige verstrengeling. Het hexagram gold daar als 'het belangrijkste teken van het hele universum'.

Pas in de tijd van de koningen Salomo en David werd het met Israël vereenzelvigd als het Salomonszegel of de Davidster.

De Persische god/godin Zervan (midden) (8e-7e eeuw v.Chr.). Zij verwekken en baren de overige goden (rechts) en godinnen (links), en de mens (linksonder).

Onder de goden zijn twee zonen: Ahura mazda (Ormoezd), god van het licht en Ahriman, god van de duisternis.

Het Zervanisme hing samen met Zarathustra (Grieks: Zoroaster): de kern van zijn leer: juist denken en juist spreken. De godenhoed betekent een vorm van uitstraling van de ontwikkelde kruinchakra.

De kern van de leer van Zarathustra (de grondlegger van het 'zoroastrisme') draait om de voortdurende kosmische en innerlijke, morele strijd tussen het Goede en het Kwaad. Hierin staat de vrije keuze en de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens in het middelpunt.

De drie pijlers van het handelen

De praktische invulling van deze leer wordt omschreven door:

- Goede Gedachten (Humata): het zuiveren van de geest van leugens en slechte bedoelingen.
- Goede Woorden (Hukhta): het spreken van de waarheid en het vermijden van bedrog.
- Goede Daden (Hvarshta): op deze wijze bijdragen aan een betere, rechtvaardige wereld.

In het Hebreeuws is 'woord' 'dabar' met de betekenis: denken, gedachte, woord, handeling: geestelijke werkzaamheid.

Kosmisch dualisme

Zarathustra voerde een vroege vorm van monotheïsme in, dat sterk dualistisch is gekleurd:

- Ahura Mazda: de Heer van Wijsheid, de god van het licht, de waarheid, de schepping en het goede.
- Angra Mainyu (Ahriman): de geest van de duisternis, de leugen en afbraak.

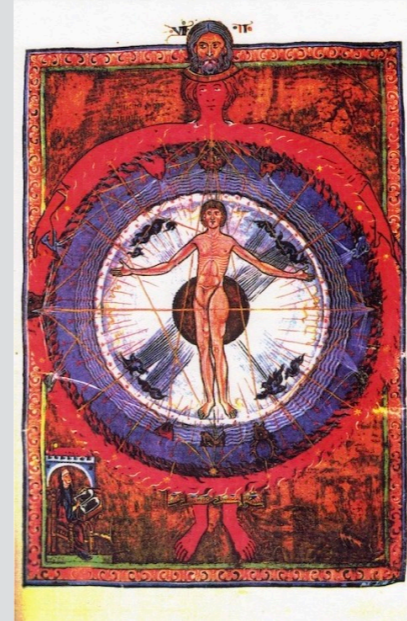
De actieve rol van de mens

De mens staat volgens de zoroastrische leer niet aan de zijlijn. Ieder individu heeft de vrije keuze gekregen om door ethisch gedrag bij te dragen aan de uiteindelijke overwinning van Ahura Mazda over het kwaad. Dit zwaartepunt verschoof religie van uiterlijke bloedige offer-rituelen naar innerlijke moraliteit en persoonlijke ethiek.

Ter vergelijking:
Scientia vias Domini

Liber Divinorum Operum

“Uit de levensbron kwam de moederlijke liefde van Gods omhelzing tot ons, die ons tot leven voedde en onze helpster is... de diepste en allerzoetste liefde.”

De tekst bij het centrale visioen uit Scivias is ook van toepassing op dat uit het Liber Divinorum Operum

Scivias, Elfde miniatuur Tweede visioen van Boek Twee T 11/II,2

Nam per ipsum fontem vitae materna dilectio amplexionis Dei venit.

“Door de levensbron kwam de moederlijke liefde van Gods omhelzing tot ons, die ons tot leven voedde en onze helpster is ... de diepste en allerzoetste liefde.”

De cirkels zijn verbonden met de menselijke gestalte, weliswaar bij Scivias blauw/goud-rood en in LDO omgekeerd rood/blauw, maar bij beide staat dat alle onderdelen van de afbeelding elkaar geheel doordringen.

rood/goud heeft de betekenis van liefde (voelen)

blauw/zilver heeft de betekenis van wijsheid (denken)

‘Helpster’ is een van de betekenissen van ‘parakleet’

De afbeelding uit Scivias toont de schepping van de mens als geestelijk wezen uit Gods algeest in de geestelijke wereld, die uit het LDO de schepping van de mens in de stoffelijke wereld, die door God in zichzelf als algeest wordt gedacht (blauw). De moederlijke liefde Gods omhelst daar ongemerkt de mens en staat gereed de mens in dat stoffelijke bestaan te helpen.

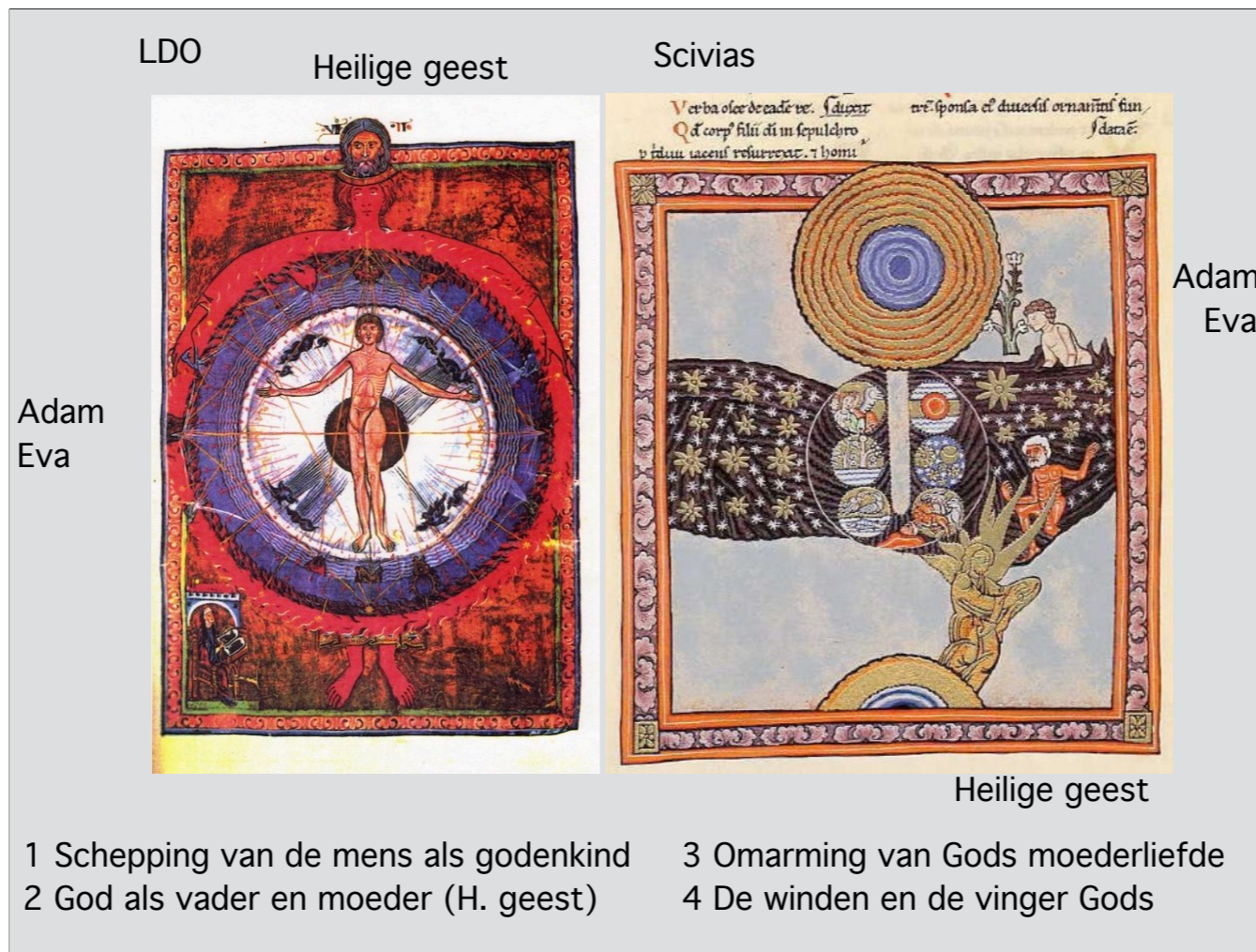
Op die afbeelding is de mens te zien als een geslachtloos wezen, m.a.w. een hermafrodit of verenigde tweelinggeest, waarbij de vrouwelijke geestgedaante in liefde geheel is opgegaan in de mannelijke geestgedaante.

Frater Henri
Boelaars OSB

God als vader en
moeder, de mens
als Gods goden-
kind (brons)

Frater Henri Boelaars (Broeder Harry) maakte n.a.v. onze gesprekken over God als vader en moeder dit bronzen beeldje.

De rood/blauwe cirkel in LDO komt overeen met de goud/blauwe cirkel in Scivias.

1. LDO (rood/blauwe cirkel): de schepping van de mens als Gods godenkind op aarde;
Scivias (goud/blauwe cirkel boven): vinger Gods - schepping van de mens Adam en Eva.

2. LDO Boven de rood/blauwe cirkel, boven ermee verbonden, is God als vader en moeder
Scivias Uit de goud/blauwe cirkel onder, komt erboven God als mens voort: de heilige geest

3. LDO: beeld de omarming van Gods moederliefde;
Scivias: de doek die de heilige geest in de handen houdt duidt op verzorging, de stralen die de heilige geest naar de schepping uitzendt duidt op hulp.

4. LDO: de winden als krachten Gods die de schepping in stand houden en bewegen;
Scivias: de vinger Gods (in het midden, zilver, wijsheid, overdenking) als 'kracht' (geestelijke werkzaamheid, 'logos') in Gods schepping.

Hildegard van Bingen 12^e eeuw
Liber Divinorum Operum

Tiny Grunewald, een 20^e eeuwse
spirituele kunstenaar, die zonder
Hildegard of mij te kennen boven-
staand schilderij voor mij maakte.

Tiny Grunewald

De mannelijke helft van mijn begeleidende tweelinggeest kijkt naar linksboven, naar God, de vrouwelijke helft kijkt naar rechtsbeneden, naar mij. Beiden staan op een eenheid van voeten.

De vrouwelijke helft houdt mij als kind in de armen. Ik bevind me in hun midden.

Om de beide gestalten heen kromt zich een slang. De slang heeft als gunstige betekenis die van de zichzelf steeds vernieuwende levenskracht. Dit komt overeen met de rode kring van Gods liefde waarmee God de schepping eeuwig van leven voorziet bij LDO.

“De geest, zolang hij in het lichaam woont, voelt Gods aanwezigheid, omdat hij uit God voortkomt, maar zolang hij zijn taak onder de mensen vervult, ziet de geest God niet.

Als de geest de **werkplaats** van het lichaam heeft verlaten en oog in oog met God komt te staan dan zal hij zijn ware karakter leren kennen en zijn vroegere afhankelijkheid van het lichaam.”

“God heeft in de gedaante van de mens zijn hele werk vastgelegd.”

De schepping is er om voor de mens een leerschool te zijn.

Het begrip 'antropisch principe' heeft als strekking: de mens is het beginsel van de stoffelijke schepping, of: het heelal is er... om de mens. Dit is een opvatting die een uitkomst is van natuurwetenschappelijk onderzoek en door wetenschappers verwoord.

Zie voor het ‘antropisch principe’ de website geestkunde:

<https://www.geestkunde.net/woordenlijst/antropisch-principe.shtml>

2. De vleugelen, de geestelijke krachten

De hemelse stem:

“Ik ben de hoogste, scheppende kracht, uit mij komt elk levensvonkje voort, ik beslis over alles, door mij komt alles tot leven.

Ik ben zonder begin en zonder einde,

Ik ben het leven, dat op dezelfde wijze eeuwig voortgaat.

Dat leven is God.

Het is voortdurend in beweging, voortdurend werkzaam en zijn **eenheid** blijkt uit een **drievoudige kracht**.”

De hemelse stem zegt: Ik ben de hoogste, scheppende kracht, uit mij komt elk levensvonkje voort, ik beslis over alles, door Mij komt alles tot leven.

Ik ben zonder begin en zonder einde, Ik ben het leven dat op dezelfde wijze eeuwig voortbestaat (Jahweh: ik ben, was, zal zijn en doe zijn). Dat leven is God. Het is voortdurend in beweging, voortdurend werkzaam en zijn eenheid blijkt uit een drievoudige kracht.

- “Ik ben de **rationalitas** (‘berekenen’: denken), die de wind van het klinkende woord bevat, ... de woorden van de redelijkheid ... waardoor elk schepsel is gemaakt.

- Maar ik ben ook **officialis** (‘dienstvaardigheid’: voelen). Want de levende dingen branden dankzij mij. Ik ben dienaar, beschermer en steun.

- En ik ben het **equalis leven** in eeuwigheid, dat niet ontstaan is en niet zal eindigen.

(‘equalis’ Latijn: 1. ‘van het paard’: willen; 2. ‘van de ruiter’: waarnemen)

- En datzelfde leven is de zich bewegende en werkende God, en toch is dit leven **één in deze drie krachten.**”

(nl: rationalis - officialis - equalis

              ↓   ↓   ↓

m.a.w.: denken - voelen - waarnemen/willen in de éne geest

“In de mens verwerkelijkt God de volle bloei van al zijn werken.

Want hij heeft de mens naar zijn beeld en gelijkenis geschapen.”

Ik ben de rationalitas (‘berekenen’, denken), die de ‘wind (geest) van het klinkende woord bevat’, waardoor elk schepsel gemaakt is.

Maar ik ben ook officialis (‘dienstvaardigheid’, voelen). Want de levende dingen branden dankzij mij.

En ik ben het equalis leven (equalis: zowel ‘van het paard’ willen, alsook ‘van de ruiter’, waarnemen) in eeuwigheid, dat niet ontstaan is en niet zal eindigen. En datzelfde leven is de zich bewegende en werkende God, en toch is dit leven één in deze drie krachten (nl: racionalis/officialis/equalis).

In de mens verwezenlijkt Hij de volle bloei van al Zijn werken. Want Hij heeft de mens naar Zijn beeld en gelijkenis geschapen.

‘woord’, Latijn ‘logos’: denken, gedachte, woord. spreken, m.a.w.: geestelijke werkzaamheid

‘dienstvaardigheid, liefde’: onvoorwaardelijke inzet, belangeloze toewijding, en de zin ‘Ik ben dienaar, beschermer en steun’ heeft dezelfde betekenis als ‘parakletos’

Liber Divinorum Operum 3 (1,3)

De vier winden die de schepping in stand houden, zijn ook de vier krachten in de mens. Zij beïnvloeden elkaar: wisselwerking persoonlijkheid en lot.

De toestand waarin de mens op aarde verkeert, schijnbaar aan zichzelf overgelaten, waardoor de mens in vrijheid zelfstandig keuzes kan en moet maken om geestelijk te groeien en zelfstandig te worden.

God als meester is in zijn schepping zelf onzichtbaar, opdat de mens zichzelf meester wordt.

De mens wordt op aarde schijnbaar aan zichzelf overgelaten.

Hier is goed te zien hoe de vier winden met hun zijwinden elk met een ander deel van de sferen zijn verbonden en daarmee met een van de elementen.

Dit is de toestand waarin de mensheid op aarde verkeert, schijnbaar aan zichzelf overgelaten waardoor de mens zelfstandig keuzes kan en moet leren maken...

“Als de **krachten** (vermogens) van de mens alle worden beheerst, als de **strevingen** (willen) van de mens noch te heftig noch te slap zijn, dan wordt hij **vredig** (voelen) in zijn lichaam en licht in zijn **rede** (denken).

Dan wordt de geest de dochter van de Eerste (God).

Wat jou betreft, mens, die dit schouwspel **ziet** (waarnemen), begrijp dat deze verschijnselen ook het binnenste van de **geest** betreffen!”

Dochter van de Eerste: godenkind, gezegd tegen de vrouw Hildegard, dus: dochter

Liber Divinorum Operum 3 (I,3)

“De vier voornaamste winden komen overeen met de vier **krachten** in de mens:

- het **denkvermogen** (denken - lucht)
- het woord (hoorbare gedachte: **waarnemen** - aarde)
- de **wil** (willen - vuur)
- en het **gevoelsleven** (voelen - water).

Zoals elke wind naar links of rechts kan blazen, zo kan de geest, geholpen door deze vier krachten, door zijn natuurlijke kennis het doel van zijn keuze bereiken en nu eens het goede, dan weer het kwade kiezen.”

Zarathustra's
Faravahar

Fravashi:
juist denken
juist spreken
juist doen
juiste keuze tussen
goed en kwaad

Komt overeen met Zarathustra's Faravahar

1. Ahura Mazda of de zelf wijs geworden mens
2. Ring van de eeuwige oneindigheid
3. Drie rijen veren: 'juist denken, juist spreken, juist handelen'
4. Staart: de juiste richting kiezen
5. Twee lussen: goed en kwaad
6. Rechterhand: de hemel; linkerhand: vriendschapsring - heb God lief, heb je naaste lief
7. Hoed: uitstralende kruinchakra

Faravahar betekent de geestelijke ontwikkeling van de 'fravashi', de menselijke geest als de persoon in het midden, die met zijn getoonde eigenschappen die ontwikkeling doormaakt.

De levensweg van de mens is vergelijkbaar met de gang door de vier jaargetijden.

“De aarde stelt de mens voor. De mens wordt, door de vier krachten die hem in staat stellen in zijn behoeften te voorzien, tot zijn geestelijke doel geleid.”

De levensboom

De werkzaamheid van de geest lijkt op een vruchtboom.

In de lente komt de boom uit zichzelf tot leven, vormt blad, bloemen en vruchten, die in de zomer rijpen en in de herfst worden geoogst, waarna de boom tot rust komt in de winter.

(LDO, IV) Het vierde visioen van Liber Divinorum Operum is geheel gewijd aan het bezielde schepsel, de mens. Het visioenbeeld geeft in metaforen te kennen, hoe de geest in het lichaam werkt.

De geest heeft twee krachten, waardoor hij zowel het werk als de rust van zijn ijverige streven met gelijke sterkte beheerst. Met de ene (kracht) stijgt hij omhoog, waar hij God ervaart. Met de andere (kracht) neemt hij het gehele lichaam waarin hij bestaat, in bezit om daarin te werken. Want het is de geest tot vreugde om in het lichaam werkzaam te zijn. Daartoe is hij immers door God gemaakt. En door dat werk met het lichaam snelt de geest naar zijn vervolmaking (dus: geestelijke ontwikkeling).

Het menselijke lichaam is als het ware een afspiegeling van de geschapen wereld als geheel, het universum. In haar visioen zag Hildegard de mensengestalte staande in het midden van de cirkels der elementen. Zoals de armen en benen het lichaam van de mens in evenwicht houden temidden van alle natuurkrachten, zo houdt de geest het innerlijk van de mens in evenwicht. Maar zoals het lichaam gemaakt is om te bewegen, zo staat ook de geest niet stil. Hij is voortdurend in beweging, net zoals de winden in het uitspansel, die het wereldgebouw in evenwicht houden.

“De redelijke geest brengt woorden voort,
die weerklinken zoals de boom zijn takken vermeerderd
en zoals de takken uit de boom voortkomen,
zo ontspruiten de krachten van de mens aan zijn geest.
De werken die de geest in de mens volbrengt, welke deze
ook mogen zijn, lijken op de vruchten van een boom.”

De menselijke **geest** lijkt op een **vogel met vier vleugels**:

- sensus - (voelen)
- scientia - (kennis, waarnemen)
- voluntas - (willen)
- intellectus - (verstand, denken)

Door de kennis van het goede en door het goede te doen,
vliegt de vogel voorwaarts,
door de kennis van het kwade en het kwade te doen,
vliegt de vogel achterwaarts.

Hildegard vergelijkt voortdurend datgene, wat er in de mens gebeurt met overeenkomstige verschijnselen in het planten- en dierenrijk. Innerlijke, geestelijke gebeurtenissen worden met herkenbare, overeenkomstige verschijnselen in de natuur, verduidelijkt.

De vogel met vier vleugels: de Faravahar van Zarathustra die ook keuzes moet maken!

Liber Divinorum Operum 1 (I,1)

3. Het kwade

Gods voeten houden het monster eronder,
de slang bijt in het rechter oor, kronkelt om het hoofd en om het linker been van het monster: een innerlijke tweestrijd,
maar het monster ligt te neer, m.a.w.: is overwonnen, de strijd is gestreden en Gods heilige geest heeft de mogelijkheid van het kwaad in zichzelf geheel bedwongen.

Bij de Gnostici was Jezus de Slang: zinnebeeld van het door strijd zichzelf steeds vernieuwende, eeuwige leven.

Met de voet bedwong de gestalte een schrikwekkend, lelijk en zwart monster. De slang hield het rechteroor van het monster tussen haar tanden. Het lijf van de slang kronkelde om het hoofd van het monster, haar staart reikte aan de linkerkant van de gestalte tot haar voeten.

Er is dus sprake van twee dieren: slang en monster.

‘Slang’: zinnebeeld van het zich eeuwig vernieuwende leven door jaarlijkse wedergeboorte door vervelling, waarbij de slang geheel uit zijn oude huid kruipt. In de gnostische literatuur wordt Jezus ‘de Slang’ genoemd.

Het kwade is niet alleen maar een ‘ontbreken van het goede’, dat zou aan het kwade een werkelijk bestaan ontnemen en dat maakt het onbekend en zo onbeheersbaar. Het kwade is een ervaarbare werkelijkheid. Ook jij als evenwichtige persoon ‘kunt kwaad worden’.

In God zijn al deze mogelijkheden aanwezig. Alleen is de goddelijke toestand dat de mogelijkheid tot het kwaad volledig wordt beheerst. In de strijd tussen het goede en het kwade overwint het goede volledig het kwade en houdt het in bedwang.

Denk aan de dreigende en wrekende Jahweh in het begin van het Oude Testament, die de Zondvloed over de mensheid laat komen.

Shiva nataraja: de goddelijke dans van schepping en omvorming.

Wiel met vuur:
eeuwige kring-
loop om de geest
te ontwikkelen.

Dans: eeuwig in
beweging

Zandloper als
trommel: wereld-
klok, eeuwigheid,
voortgang van de
tijd

Handen: bescher-
ming, hulp voor de
mens (parakletos)

Zijn wapperende
haren doordrin-
gen de kosmos:
alwetendheid;
vier armen, vier
windstreken: al-
machtig, alomte-
genwoordig

Het vuur van de
omvorming, ont-
wikkeling

Apasmara: de
dwerg der onwe-
tendheid: zelf-
zucht, hebzucht,
heerszucht

De Trimurti (de hindoe drieheid):

Brahma-Saraswati (schepper)

Vishnu-Lakshmi (onderhouder)

Shiva-Shakti (omvormer)

Apasmara: vergetelheid

De dwerg Apasmara is de verpersoonlijking van ongunstige eigenschappen, egoïsme, verlangens, angsten, trots, koppigheid, die ons verhinderen ons te bevrijden uit de kringloop van dood en wedergeboorte.

Ter vergelijking: de strijd van Michaël en Satanaël

Openbaring 12:7

Michaël en zijn engelen
hadden strijd te voeren
tegen de draak... de satan.

Satanaël is evenals Michaël
een aartsengel, een goden-
zoon(!).

Verstrengeling rechterbeen
en staart: zij horen bij elkaar.

Neri di Bicci
15^e eeuw

Let op verstrengeling van de staart van de draak en het rechterbeen van Michaël; zij horen bij elkaar. Datzelfde is te zien bij Sint Joris op zijn paard en de draak die hij in bedwang houdt. De draak heeft zijn staart om de achterpoot van het paard geslagen; ook zij horen bij elkaar.

68c. Plato's vergelijking van de wagenmenner in zijn Phaidros (Phaedrus) 1 de vier geestelijke vermogens

hoogste
hemel

hemel-
streek

aarde

De wagenmenner en beide paarden vormen een eenheid en die verbeeldt het waarnemen, denken, voelen en willen.

"Zichzelf te overwinnen is de beste en grootste van alle overwinningen."

Plato, Griekse filosoof (427-347 v.Chr.)

Samenvatting uit Phaidros (Phaedrus) 1

De geest beweegt uit zichzelf en werkt naar binnen en naar buiten; wat uit zichzelf beweegt, is onsterfelijk en de bron van beweging voor alle andere dingen. De geest is het begin van alles en is zelf ongeschapen, want wat eeuwig beweegt, houdt daar nooit mee op en kan daardoor zelf niet worden voortgebracht.

Plato noemt de geest de stuurman van de ziel; de geest verheugt zich (voelen) bij het zien van de geestelijke werkelijkheid (waarnemen), van rechtvaardigheid (voelen) en zelfbeheersing (willen); de geest voedt zich met kennis en begrip van het wezenlijke (denken), aanschouwt de eeuwig bestaande dingen met bewondering (voelen) en neemt die in zich op (waarnemen).

De geest is te vergelijken met een wagenmenner met twee paarden. Het rechter paard is goed gebouwd, heft het hoofd naar de hemel en is licht van kleur, het heeft de waarheid lief en laat zich leiden door gezond verstand (denken), is eerbiedig en ingetogen (voelen), en matig (wilskracht).

Het linker paard is slecht gebouwd, kijkt naar de aarde, is donker van kleur, overmoedig, losbandig en gehoorzaamt de menner nauwelijks. Het begeert zintuiglijk genot, het laat zich moeilijk door de anderen tegenhouden en kan hen juist meeslepen.

De menner zoekt schoonheid (waarnemen), neigt naar matigheid (willen), gebruikt de zweep met de linker hand en trekt met de rechter hand de teugels van het linker paard aan als dit zintuiglijk wordt; daardoor wordt het echter driftig, maakt de anderen verwijten, waarvoor het rechter paard zich schaamt; maar door deze innerlijke tweestrijd kan het toch zover komen dat het linker paard zich mokkend aanpast.

58. De ruiter Sint Joris en de strijd met zijn draak:
beeld van groei door innerlijke tweestrijd

St Joris bedwingt de draak: het nog niet beheerste deel van
zichzelf, dat hij nog moet leren beheersen zoals zijn paard

Het beeld van Sint Joris op zijn paard in gevecht met de draak stelt een psychodrama voor: de mens die worstelt met eigen onvolmaaktheden. Het is een oerbeeld in de zin van Jung, van de innerlijke tweestrijd in de menselijke geest zelf. De vermogens zijn geestelijke krachten, die tezamen worden voorgesteld door beide dieren. Het deel van de vermogens dat al door de geest wordt beheerst, verkeert in de toestand van een hogere diersoort: het paard dat bewustzijn heeft en persoonlijkheid toont, dat is getemd en kan worden gemend; terwijl de nog onbeheerste vermogens in de toestand verkeren van een lagere diersoort: de ongetemde draak, een monster dat zich in onbeheerste toestand tégen de mens keert.

Het beeld schetst de omvorming van driftkracht naar geestdrift, van onbewustheid naar zelfbewustzijn.

Sint Antonius (251-356) Egypte
Leefde vanaf zijn 20e als kluizenaar.

Hij trok de woestijn in en leefde als
strenge asceet ('woestijnvader').

Daar moest hij strijden tegen zintuig-
lijke verleidingen, die in de vorm van
visionaire dierengedaanten zijn inner-
lijke rust trachtten te verstoren. Het
beeld toont de onderwerping van zijn
zintuiglijke aanvechtingen: een varken.

In een oase vormde zich om hem heen
een kluizenaarsdorp.
Hij gaf aan zijn volgelingen geestelijke
leiding, de reden waarom hij de eerste
abt wordt genoemd.

Antonius Abt (ook: van Egypte, de Grote, de Kluizenaar, met het Varken), Egypte; woestijnvader en abt; † ca 356.

Antonius werd rond 251 geboren in de Egyptische plaats Koma (nu: Qiman el-Ar, Midden-Egypte). Zijn levensverhaal is opgetekend door zijn leerling Sint Athanasius de Grote († 373). Deze vertelt dat Antonius zich rond 310 naar Alexandrië begaf om zich als christen bekend te maken, met de bedoeling de marteldood te ondergaan. Het was immers de tijd van de christenvervolgingen onder keizer Maximinus Daia (305-313). Maar deze liet hem ongemoeid.

Teruggekeerd "beoefende hij een nog strengere ascese en onderging hij het martelaarschap naar de geest". Immers vanaf zijn 20e jaar leefde hij als kluizenaar. Dat kwam omdat hij als welgestelde jongeman eens in de kerk de evangelietekst hoorde voorlezen: "Als je volmaakt wilt zijn, verkoop dan alles wat je bezit en volg mij" (Mattheüs 19:21). Antonius was zo gegrepen door die tekst, dat hij hem letterlijk in praktijk bracht en op zijn eentje de woestijn in trok.

In de afzondering nam hij slechts het allernoodzakelijkste eten tot zich; hij heeft er vreselijk te strijden gehad tegen bekoringen: duivels in de gedaante van allerlei fantastische dieren gingen hem te lijf met knuppels en roeden en soms lieten ze hem half dood liggen.

Eerst woonde hij 35 jaar lang in een rotsspelonk in de buurt van de plaats waar hij geboren was. Daarna trok hij dieper de eenzaamheid in en vestigde zich op een berg aan de overkant van de Nijl in de buurt van het huidige El-Maimum. Daar ontdekte hij, dat er al iemand vóór hem de woestijn was ingetrokken, om God in de eenzaamheid te dienen en te zoeken: Sint Paulus van Thebe († 342; feest 15 januari).

Bij een van die ontmoetingen had Antonius beloofd, dat hij de oude Paulus na zijn dood zou begraven. Toen Paulus inderdaad overleden was, trof Antonius hem nog aan in een biddende houding. Het lijk werd bewaakt door twee leeuwen, die alle roofdieren van de heilige afhielden. Op Antonius' aanwijzing groeven de leeuwen het graf en zagen toe, hoe Antonius de man begroef. Nadat ze van hem de zegen hadden ontvangen, verdwenen ze weer in de woestijn.

Nadat hij twintig jaar op zijn berg had doorgebracht, trok hij naar een oase in de Egyptische woestijn, nu geheten Djzebel al-Galala el Qibliya. In deze oase werd hij bezocht door vele christenen. Van hen besloten er zo nu en dan om hun leven verder in zijn gezelschap door te brengen. Zo ontstond een dorp van kluizenaarswoningen. Hoewel hij geen gemeenschappelijke levenswijze organiseerde, gaf hij aan allen geestelijke leiding; dat is de reden waarom hij de eerste abt genoemd wordt.

Hij stierf toen hij 105 jaar oud was.

Hildegard keurde zelfkastijding af. Bij haar stond het leiden van een deugdzaam, gewetensvol leven in het middelpunt.

“Zoek het goede, niet het kwade. Dan zullen jullie leven en dan zal de God van de hemelse machten met jullie zijn.”
Amos 5:14

“Van de mens wordt niets anders verlangd dan dat hij de begeerten van het boze en de daaruit voortvloeiende overtredingen, overwint; waarna hij wordt vervuld met goedheden, want het goede van God vloeit dan voortdurend in.”
Emanuel Swedenborg
‘Hemelse Verborgenheden’ 3142

“Het kruis op Golgotha verlost u van geen kwaad, zo in uw eigen hart het niet geheven staat.”
Angelus Silesius
‘Zwerver tussen hemel en aarde’

Het kwaad moet de mens in zichzelf overwinnen.

Emanuel Swedenborg (1688-1772) natuurwetenschapper, politicus, mysticus. Homo universalis. Hij werd op 29 januari 1688 te Stockholm geboren. Zijn vader was hofpredikant en hoogleraar dogmatiek en werd later bisschop van Zweden. Al op zeer jeugdige leeftijd hield Swedenborg zich met levensvragen bezig en voerde hij gesprekken met theologen, waarbij zijn ondogmatische zienswijze opviel.

Angelus Silesius. Joannis Angelus Silesius is het pseudoniem of de dichtersnaam van Johann Scheffler, die in het jaar 1624 te Breslau in Silezië werd geboren. Hij studeerde voor arts, o.a. in Leiden, waar hij in aanraking kwam met de Collegianten, een piëtistische beweging in de Nederlanden.

Augustinus was een voorvechter van het leerstuk ‘erfzonde’ en ‘plaatsvervangend lijden’. De Ierse monnik Pelagius bestreed deze leer.

Pelagius leefde in de vierde en vijfde eeuw en was afkomstig van de Britse eilanden. Hij verzette zich fel tegen de denkbeelden van Augustinus over de erfzonde en de verdorvenheid van de mens. Hij stelde dat bij de mens de vrije keuze en het persoonlijke geweten na de zondeval geheel aanwezig waren gebleven.

Volgens Pelagius was de mens zélf in staat om voor het goede te kiezen en wetten te gehoorzamen, zonder dat daar een dwingende, goddelijke genade of plaatsvervangende verlossing voor nodig was. Hij zag de menselijke natuur als neutraal

en wees de opvatting af dat de mens vanaf de geboorte belast zou zijn met de schuld van Adam.

Zijn opvattingen leidden tot een langdurig conflict met Augustinus en werden uiteindelijk door de Paus officieel als ketterij (het pelagianisme) veroordeeld.

"De aarde stelt de mens voor. De mens wordt, door de vermogens die hem in staat stellen in al zijn behoeften te voorzien, tot zijn ontwikkelde toestand geleid." (Door de ervaringen die de mens opdoet te verwerken, vindt geestelijke groei plaats)

1. Rood/blauwe bol: de menselijke geest op aarde, overeenkomst met de rood/blauwe bol van Gods geest, maar kleiner. Vleugels: de geestelijke vermogens (gerechtigheid en barmhartigheid), overeenkomend met die van Gods afbeelding (LDO 1 (I,1), het eerste visioen).

2. Weg naar het oosten: geestelijke ontwikkelingsweg van de mens

3. Ster: de ontwikkelde toestand van de menselijke geest

Aarde (bruine vierhoek): leerschool voor geestelijke ontwikkeling door beproevingen te overwinnen. Op aarde is licht en duisternis tegelijkertijd aanwezig.

Monsters: de ongelovigen. In de eindtijd zal er veel ongeloof zijn, de kerk zal worden verlaten, er heerst misdaad en de tijd zal worden gekenmerkt door 'gelijkgeslachtelijkheid'.

Gerechtigheid en barmhartigheid weerspiegelen de mannelijke en de vrouwelijke kant van God. In de mens, die geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis, zijn die beide eigenschappen eigen aan de man en de vrouw, die samen de mens zijn. In het LDO is de verhouding tussen man en vrouw geheel uiteengezet overeenkomstig het scheppingsverhaal.

De afbeelding is een zinnebeeldige voorstelling van de aarde als kostschool voor de mens.

Zowel de goddelijke (boven) als de menselijke geest (links midden) worden voorgesteld als een bolvormige wolk van geestelijk licht (blauw) en geestelijke warmte (rood). Met dat licht en die warmte hangen de geestelijke vermogens samen: het waarnemen is vormbaar licht, zodat beelden van buiten als lichtbeelden erin kunnen worden opgenomen en de geest zich er bewust van wordt; denken is zelfvormend licht, waardoor de geest denkbeelden in de vorm van lichtbeelden in zichzelf kan vormen; voelen is vormbare warmte, waardoor de eigen gemoedstoestand, de warmtetoestand, kan worden gevormd in overeenstemming met wat anderen voelen; willen is de uit zichzelf verhoogde warmtetoestand, waardoor de geest de kracht heeft om denkbeelden en de eigen gemoedstoestand in handelingen naar buiten toe om te zetten.

Door die vermogens te leren gebruiken door de dagelijkse ervaringen bewust en beheerst te verwerken, komen zij tot ontwikkeling, waardoor het innerlijke licht en de warmte steeds meer in overeenstemming komt met dat van de goddelijke algeest en de hereniging ermee kan plaatsvinden.

De goddelijke geest (boven) bevindt zich buiten het kader van de tekening, in de eeuwige oneindigheid van de geestelijke wereld, maar is wel met de aarde verbonden; de menselijke geest (links midden) overschrijdt bijna het kader en staat op de grens met de geestelijke wereld.

De stad Gods

Liber Divinorum
Operum 6 (III,1)

De helpende engelen

5. Engelen van vuur: grote **kracht**, aanschouwen God (Ofanim - willen); engelen van helderheid: dienst aan **vrome werken** (Serafim - voelen); engelen als sterren: spreken woorden van **redelijkheid**, schrijven levensboek (Cherubim, denken).

2. Goddelijke berg met heilige geest (duif), zinnebeeld van groei.

1 De nog onbewuste mensheid als vissen in het levenswater.

4. Wind, geest, verjaagt zwarte wolk, Satanaël.

3. Strijd met het kwaad in de mens.

Vereniging van gelovigen op de aarde, voorloper van het hemelse Jeruzalem.

zwart: de ongelovigen kunnen er (nog) niet in; de aardse, 'beperkte' wereld

De stem uit de hemel legde Hildegard uit, wat dit geheimzinnige schouwspel betekent. De rechthoekige stad duidt op het vaste werk van Gods Raadsbesluit. Licht en duisternis van de muren verwijzen naar de gelovigen en de ongelovigen, de scheiding der geesten in de eindtijd.

De harde lichte berg verwijst naar de kracht van Gods gerechtigheid. De duif verzinnebeeldt de goddelijke scheppingsordening. In de spiegel zien de engelen die God dienen, hoe de afvallige Lucifer en zijn volgelingen uit de hemel gestoten zijn en dat de uitverkoren mensen de opengevallen plaats zullen innemen, wanneer de geschiedenis voltooid zal zijn.

De uitlegging bij dit visioenbeeld gaat in het bijzonder over de ordening van de engelen en hun verhouding ten opzichte van God en de mensen. Het volgende visioenbeeld gaat over de mensengeschiedenis.

Geschiedenis van de mensheid

de stad Gods

Liber Divinorum Operum 7 (III,2)

1. De mensheid vóór Noach: nog wild en onbeheerst, dierlijk.

2. De mensheid na Noach: orde door de Wet van Mozes.

3. De mensheid na Jezus: door geloof verbonden met Gods heilige geest.

Poort naar de hemel in de berg Gods, de ingang van de stad.

4. De hemelse toestand, zij die hun bestemming hebben bereikt, zij zingen en maken muziek.

De mensen zullen tot hun bestemming worden verzameld (LDO Visioen 7 (Boek III, 2))

Dezelfde stad verschijnt met de lichte berg aan de oosthoek ervan. In de berg is nu een poort uitgehouwen. Van daar naar het zuiden toe trekt een stoet mensen, kinderen, jongelingen en grijsaards. Hun stemmen klinken door tot in het westen. Zij stellen al degenen voor die sinds Adam in de Heilige Geest geschouwd hebben en verkondigden dat God Zijn Woord in de wereld zou zenden.

Daar waar de oost- en de zuidmuur elkaar raken, staan twee wonderlijke gestalten. Die beelden de mensheid uit, voor en na de zondvloed. De ene verschijnt met kop en borst als van een luipaard. Haar gewaad is hard als steen. Zij heeft armen als van een mens en handen als berenklaauwen. Zij kijkt naar het noorden. Deze gestalte verzinnebeeldt de wildheid van de mensennatuur vóór Noach. De mensen waren toen nog niet onderworpen aan een geordende leefwijze. De andere gestalte verschijnt met gezicht en handen als van een mens, de handen gevouwen. Maar zij heeft voeten als haviksklauwen en haar gewaad is als van hout. Overdwars draagt zij een zwaard. Zij kijkt naar het westen. Deze gestalte verzinnebeeldt de mensheid onder de Wet en de profeten. Toen werden veel mensen bekeerd tot geestelijk inzicht en onderwerping van het vlees (in de besnijdenis).

In de streek van het zuiden zag Hildegard in een wolk een menigte mensen; velen van hen droegen muziekinstrumenten. Zij zijn de zaligen, die de Godszoon hebben gevolgd, uit liefde tot hem de marteldood hebben doorstaan, die volhard hebben in nederigheid en kuisheid. Zij zullen de koren van de engelen aanvullen met eeuwige lofprijzing van God. Zij

hebben weet van de verborgenheid Gods, die aan de mensen geopenbaard is in het levende Woord. Door het reinigende water van de doop hebben zij in de Heilige Geest deel gekregen aan het heil en hebben daarin stand gehouden.

De bron van het Leven

De bron van levend water, die de gemeenschap van gelovigen bevoeit, in de hemel en hier en nu op de aarde.

Ik heb ... de mens gemaakt, met **vuur** (denken) en **water** (voelen), net zoals ikzelf het vuur en het levende water ben.

de stad Gods

Liber Divinorum Operum 8 (III,3)

de hemelingen in een wolk

De goddelijke deugden: Liefde, Nederigheid, Vrede.

De **Liefde** heeft samen met de **Wijsheid** de goddelijke **Werken** tot stand gebracht

In dit visioen (LDO Visioen 8 (Boek III, 3)) verschijnt in het zuiden van de stad een bron met een doorboorde stenen rand, waaruit waterstromen in de ommuurde stad lopen. Deze bron verzinnebeeldt de Bron van het Leven, het levende Woord. In de bron staan twee vrouwengestalten, die zich bekend maken als Liefde en Deemoed. Een derde gestalte staat op de rand van de bron; zij is Vrede.

Dit visioen kondigt aan, dat de stad van heil die op de aarde gebouwd wordt, gedrenkt wordt door de Levensbron Christus, totdat zij zal worden opgenomen in het hemelse Jeruzalem.

Dat is wat op dit ogenblik, het kennis nemen van Hildegards visioenen, gebeurt.

De Liefde beschrijft hoe zij samen met Gods Wijsheid het goddelijke werk tot stand heeft gebracht. Ik heb ... de mens gemaakt, met vuur en water, net zoals ikzelf het vuur en het levende water ben.

“Ik ben de levende bron, daar alle dingen die gemaakt zijn,
als een schaduw in mij waren.
In overeenstemming met die schaduw is de mens gemaakt,
met water en vuur, net als ikzelf het vuur en het levende water ben.

Levend is de bron van Gods geest,
de geest welke hijzelf
over al zijn werken heeft verdeeld.”

En zoals het water datgene, wat zich in haar bevindt, doet bewegen
(gemoedsbeweging, **voelen**) net zo is de geest een levende inademing
die altijd in de mens blijft
en hem, door zijn **kennen** (waarnemen), **denken** (denken), spreken
en **handelen** (willen) als het ware doet vloeien.

(‘als een schaduw in mij’: komt overeen met Plato’s ‘Ideeënleer’)

Ik ben de levende bron, aangezien alle dingen die gemaakt zijn, als een schaduw in mij waren; en in overeenstemming met die schaduw is de mens gemaakt, met vuur en water, net zoals ikzelf het vuur en het levende water ben.

Levend is dus de bron van Gods geest, de geest welke hij zélf over al zijn werken heeft verdeeld.

En er is niets dat duidelijk zou kunnen waarnemen waaraan het zijn leven ontleent; het kan het enkel voelen aan de hand van datgene, waardoor het bewogen wordt.

En zoals het water datgene, wat zich in haar bevindt, doet vloeien, net zo is de geest een levende inademing die altijd in de mens blijft, en hem, door zijn kennen (waarnemen), denken (denken) en spreken en handelen (willen) als het ware doet vloeien.

De bron die ontspringt uit de levende God is zuiverheid. En in deze bron glanst haar helderheid; en in haar schittering omhelst God alles met grote liefde, namelijk al datgene waarvan de schaduw in de wellende bron verscheen nog voor God het beval om in de door hém bepaalde vormen te voorschijn te komen.

“Er is niets, wat het leven duidelijk zou kunnen waarnemen,
waaraan het zijn leven ontleent;
het kan het enkel voelen aan de hand van datgene,
waardoor het wordt bewogen.”

“De bron die ontsproot uit de levende God is zuiverheid.
In deze bron glanst haar helderheid
en in haar schittering omhelst God alles met grote liefde,
namelijk al datgene, waarvan de schaduw
in haar wellende bron verscheen
nog voor God het beval om in de door hem bepaalde vorm
tevoorschijn te komen.”

de stad Gods

De eindtijd

“De mens is het omhulsel van de wonderwerken Gods.”

Gods Wijsheid
(groen: groei-kracht)

Gods Almacht/
alwetendheid
(visschubben: Jezus)

Liber Divinorum Operum 9 (III,4)

De strijd tussen het kwade en het goede, in de hele schepping herkenbaar.

5 Spiegels:
Tijd van Abel
Tijd van Noach
Tijd van Abraham
Tijd van Mozes
Tijd van Jezus

Onderste vleugels: Tijd der toekomst

Hildegard schouwt het firmament en de aarde en ziet hoe rond dat firmament een vuurkring is (die in principe de aarde verwarmt) maar het slechte duikt op: donkere wolk - en brengt ziekte en droogte over het land, maar gelukkig reageren andere elementen rond de aarde (o.a. de aer: lucht) en rijst een witte wolk op, die het evenwicht herstelt. In wezen gaat het erom dat ze vertelt hoe - volgens de kosmologische inzichten van toen - de aarde in het centrum van de kosmos staat, en in verbinding met dat firmament, en hoe er voortdurend aanvallen van het 'kwade' zijn (donkere wolk) en van het 'goede' (witte wolk).

Dat is in theologisch perspectief de strijd tussen goed en kwaad (Hildegard is dualistisch); en het is, in chemisch, fysisch perspectief, gewoon de verdere uitwerking van de middeleeuwse humoresleer: alle 'elementen' van de schepping zijn voortdurend in contact en in strijd met elkaar. Het goede is het evenwicht (en brengt warmte en vruchtbaarheid etc), en het slechte onevenwicht (en brengt droogte en verschroeijing en onvruchtbaarheid van het land, en ziekten onder de mensen en het vee etc.)...

Met andere woorden: Hildegard ziet dat subtiele evenwicht dat aan de gewone sterveling onttrokken is en ziet wat de mensen boven het hoofd hangt, en ziet vooral: de kosmische, nooit aflatende strijd tussen goed en kwaad, die kosmologisch en op het gebied van de seizoenen en ziekten etc. tot uitdrukking komt.

Het 'einde' der tijden Scivias T 32/III/11

- 4 Uit de bek van de dieren komt 'adem' ('spiritus'), de geest van de tijd die aan een tijdperk is gebonden.
Laatste twee tijdperken: zwart-wit
- 5 De jaartallen in de tabel komen ongeveer overeen met de achterwaartse verschuiving van het lentepunt door de dierenriem

	Daniël 7	Hildegard	Jakob Lorber	tijdperk ±	
1	leeuw	hond (oranje)	Adam-Noach	4000-2000	♃
2	beer	leeuw (rood)	Abraham-Mozes	2000-0	♌
3	panter	paard (bruin)	kerk vóór schisma	0-1054	♍
4	monster	varken (zwart)	kerk na schisma	1054-2020	♎
5	Jezus	wolf (wit, staand: mens)	Jezus	2020-4000	♏

Uit de bek komt de adem, de 'spiritus', dus de 'geest van de tijd'. Deze geest van de tijd is aan een bepaald tijdperk 'gebonden'.

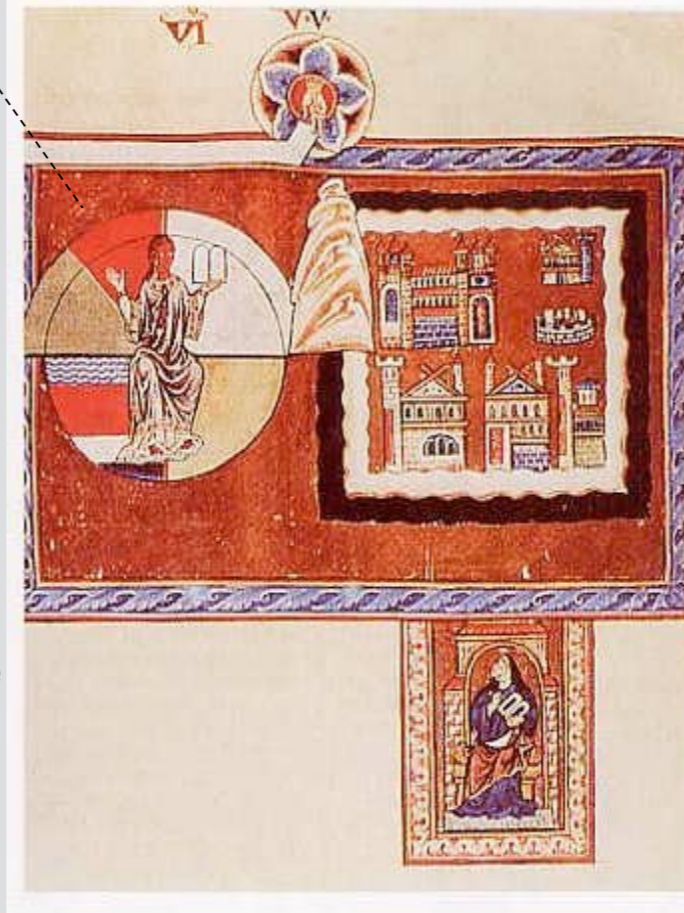
Rad: de Schepper,
zonder begin of
einde.

Dwarslijn: grens tus-
sen de eeuwigheid
en de tijdelijkheid als
de leerschool.

Rood: wereldorde-
ning, gerechtigheid.
Groen: groeikracht.
Onder de lijn: de
bestemming van de
gelovigen.

Grijs: het leed van de
ongelovigen.

de stad Gods, gemeenschap der gelovigen

Liber Divino-
rum Operum
10 (III,5)

God als Liefde,
door wie de
ontwikkeling
in beweging
is gezet.

Het rad duidt op de Schepper, die zonder begin en einde is. De donkere dwarslijn betekent Gods wilsbesluit, het tijdelijke van het eeuwige te scheiden. Het als morgenrood gloeiende vlak beduidt de werelddordening, die alles in gerechtigheid heeft toebereid. Het groene vlak betekent de groene levensfrisheid van het geschapene. Het roodachtige verwijst naar het einde van de wereld, maar ook naar de bestemming van de gelovige geesten. Het grijze gebied betekent het leed in de aardse afloop van alle dingen.

In de tablet was geschreven: "Ik zal mij vertonen in een schone vorm als van zilver. Want de Godheid, die zonder begin is, bezit grote luister. Maar alles wat een begin heeft, is in zijn verschikkingen onzeker. En het kan de geheimen Gods niet ten volle begrijpen."

Wanneer Liefde kijkt naar het tablet dat zij vasthoudt, begint de (tijd)lijn te draaien. Liefde heeft - naar Gods wilsbesluit - de wereldgeschiedenis in beweging gezet. De tijdelijke mens kan dat niet begrijpen. Dat Liefde zittend verschijnt, betekent dat God zich op de 'zevende dag' als het ware rustend met Liefde verbonden heeft in Zijn wil. Zij is versierd omdat al het goede uit liefde geschiedt.

Op de tablet was geschreven:

“Alles wat een begin heeft,
is in verschrikkelijke **onzekerheid**,
want het kan de geheimen Gods niet volledig begrijpen.

Maar Ik zal mij in een schone **zilveren vorm** vertonen.
Want de Godheid, die zonder begin is,
bezit grote luister.”

‘onzekerheid’: de toestand van onbewuste vereenzelviging
op aarde

‘zilveren vorm’: Jezus’ leer

In de tablet was geschreven: “Ik zal mij vertonen in een schone vorm als van zilver. Want de Godheid, die zonder begin is, bezit grote luister. Maar alles wat een begin heeft, is in zijn verschrikkingen onzeker. En het kan de geheimen Gods niet ten volle begrijpen.”

‘schone zilveren vorm’: de juiste leer, de juiste inzichten

“Lof zij God voor zijn werk, namelijk de mens,
voor wiens redding
hij op aarde een geweldige strijd heeft gevoerd

en die hij heeft verwaardigd
zich boven de hemelen te **verheffen**,

zodat hij samen met de engelen
Gods aangezicht kan loven in de **eenheid**,
waarin de **waarachtige God** en de **waarachtige mens** zijn.”

‘verheffen’: geestelijke ontwikkeling

‘eenheid’: geestelijke hereniging

‘waarachtige mens’: zelfverwerkelijkte en herenigde mens

‘verheffen’: geestelijke ontwikkeling

‘eenheid’: hereniging

‘waarachtige mens’: zelfverwerkelijking en hereniging

Ten slotte:

En de Êlohîm
zeiden: Laten
wij mensen
maken naar
ons beeld ...

Gen. 1:26

Liber Divinorum
Operum

Het Boek van de
goddelijke werken

Hét goddelijke
werk: de mens
en de in stilte
begeleide, zelf-
bewerkte geeste-
lijke **ontwikkeling**
die voert naar de
hereniging.

De kern van de boodschap die Hildegard doorkreeg: het goddelijke werk is de mens en is wat de mens daarna zélf uitvoert.

Hildegard van Bingen

Einde visioenen Liber Divinorum Operum